

Aanvraag De Verlichting 2017 – 2020

Proloog

“Elke dag liep ik een rondje door het dorp op zoek naar een praatje. Het was een klein ritueel geworden tijdens het maken van een voorstelling in Amen, een Drents dorpje van nog geen 100 inwoners. Op een dag sprak ik een vrouw aan met een dikke, wollen trui en op kaplaarzen. Zij bleek een rechter te zijn en ons gesprek over de rechtspraak werd het startpunt van een jarenlang onderzoek en een reeks voorstellingen. Zo moeten voorstellingen beginnen. Door een gesprek over en nieuwsgierigheid naar die wereld buiten het theater, die wereld waar we in leven .”

Korte typering van de organisatie

Ik wil met De Verlichting actuele maatschappelijke dilemma's agenderen, op een manier die het voor het publiek onweerstaanbaar maakt om zich tot die dilemma's te verhouden. De voorstellingen zijn uniek door de combinatie van grondig journalistiek onderzoek en hoogwaardig, meeslepend theater; de maakprocessen door de openheid. Tijdens die maakprocessen en door middel van onze voorstellingen gaat De Verlichting doorlopend in gesprek met (publieks)groepen en een relevant maatschappelijk netwerk.

De afgelopen twaalf jaar heb ik mijn 'gereedschapskist' ontwikkeld bij gezelschappen zoals NNT, PeerGroup en Maas. Nu is de combinatie van mijn ervaring (locatie/zaal, stad/platteland, theater/cabaret, jongeren/volwassenen) een middel geworden om 'one track' gezelschappen een ander perspectief te bieden op maken en het 'binden' van publiek. Met De Verlichting blijf ik co-produceren, maar wil ik die impact en kruisbestuiving uitbreiden en intensiveren.

Op papier bestaat De Verlichting sinds 2014, maar in manier van werken al veel langer. Nu is de tijd om met een team deze manier in alle onderdelen van het produceren door te voeren. Om het doorlopende onderzoek te delen met een vaste productiekern, zodat we de opgebouwde kennis en het opgebouwde netwerk kunnen meenemen van plek naar plek (in plaats van dat dat achterblijft bij de partners en verdwijnt). Dat onderzoek is zowel inhoudelijk, als procesmatig, zoals bijvoorbeeld naar nieuwe vormen van publieksbenadering en -binding.

De Verlichting is een kleine, flexibele theaterorganisatie die functioneert als:

- een reizend **kenniscentrum** dat kennis van actuele dilemma's en een bijhorend netwerk opbouwt en die kennis op verschillende plekken toegankelijk maakt.
- een **redactie** die op journalistieke wijze actuele dilemma's in kaart brengt en mensen/organisaties aan zich bindt als 'informanten'.
- een **virus** dat met de kennis over maken en produceren uit verschillende (theater)werelden de samenwerkingspartners op een positieve wijze besmet.

De Verlichting wordt een 'plug and play' theaterorganisatie die altijd in coproductie maakt. Wij leveren de software (plus virus!) en onze partners de hardware. Met dezelfde flexibiliteit plugt De Verlichting zich ook in op locaties, in publieksgroepen en niet-culturele organisaties. Met als uitvalsbasis De Meervaart (Amsterdam) gaat De Verlichting op onderzoek uit op allerlei plekken in Nederland en start daar met theatrale ervaringen een relevant gesprek over de actualiteit en complexiteit van de Nederlandse samenleving. In de organisatie staat 'de redactie' centraal, waarin (artistieke) medewerkers en inhoudelijke partners samen het onderzoek opzetten en vertalen naar voorstellingen.

Missie

De Verlichting wil maatschappelijke dilemma's in hun complexiteit toegankelijk, inzichtelijk en 'beleefbaar' maken voor een (groot) publiek.

De Verlichting werkt samen met ervaringsdeskundigen en professionals die direct te maken hebben met het onderwerp en/of de 'impact' van een project kunnen vergroten.

De Verlichting baseert het werk op zorgvuldig journalistiek onderzoek.

Hoofddoelstelling

De Verlichting maakt theater dat mensen op een nieuwe manier naar de werkelijkheid / hun omgeving / de maatschappij laat kijken en betreft bij het maakproces naast theatermakers en kunstenaars ook wetenschappers, ervaringsdeskundigen en andere direct betrokkenen.

Kernactiviteiten

Het produceren van theatervoorstellingen in theaters of daarbuiten en het organiseren van activiteiten die daar inhoudelijk aan gerelateerd zijn en/of helpen bij het creëren van een (nieuw) publiek voor de voorstellingen.

Artistieke uitgangspunten en signatuur

Er is veel om je over op te winden in de wereld. Domheid, onrecht, kortzichtigheid, egoïsme, de lijst lijkt eindeloos. Verontwaardiging, woede en verdriet daarover is een drijfveer om te maken. Voor De Verlichting is theater een spannende 'arena' om het te hebben over complexe, actuele onderwerpen. Daarin worden onderwerpen waar je misschien in het nieuws en je dagelijks leven murw van bent geworden weer persoonlijk en relevant. Wat is goed (samen)leven en wie bepaalt dat? Hoe moeten en willen we ons als individu in die grote groep gedragen? Waarom is er frictie tussen staat en burger, tussen denken en voelen, tussen kennis en onderbuik?

Een voorstelling is nooit een direct commentaar op wat er gebeurt, maar een ruimte waarin de mening uitgesteld wordt en er tijd is om het onderwerp van allerlei kanten te benaderen. Als je als publiek meeleeft, beleef je de actualiteit, zodat je je bewust wordt van waar je staat, van je gedachten en gevoelens bij een onderwerp.

“Toen wij van Rotterdam vertrokken is meer dan een fraaie locatievoorstelling. (...) Floris van Delft vertelt een belangrijk, actueel verhaal zonder drammerig, uitleggerig of voorspelbaar te worden.” – Juryrapport Zilveren Krekel

Een voorbeeld van het soort voorstellingen dat ik met De Verlichting wil realiseren is *Toen wij van Rotterdam vertrokken* afgelopen zomer:

- Een **actueel, maatschappelijk** onderwerp: de Rotterdamse havens en de vluchtelingenproblematiek.
- Op basis van **journalistiek onderzoek**: een script op basis van interviews met mensen die met de haven te maken hebben.
- **In samenspraak**: met buurtbewoners, brugwachters en sluismeesters.
- **Beschouwend en persoonlijk**: “Wat raakte is de enorme actualiteit. Bootvluchtelingen en de economisering van de samenleving waardoor mensen er niet meer toe doen. Op zoek naar wat mensen nog kunnen betekenen... Chapeau!” (publieksreactie)
- Een theater**ervaring**: vanaf een varende boot kijken naar acteurs die zes kilometer meebewegen over de kades.

“Toen wij van Rotterdam vertrokken is een zeer gelukkig makende theaterervaring.” – Loek Zonneveld

Thema en verhalen

'Samenleven' is het hoofdthema van De Verlichting. Daarbinnen vind ik een aantal subthema's mateloos fascinerend:

- **Verantwoordelijkheid**: in welke mate moet ik voor bijvoorbeeld mijn ouders of het milieu zorgen? Wat voor impact kan, wil of moet ik hebben op de wereld om mij heen?
- **Rechtvaardigheid**: hoe (lang) moeten mensen voor hun misdaden gestraft worden? Wat mag ik als individu aan vergelding doen?
- **Multiculturaliteit/diversiteit/inclusie**: hoe leven we samen als we geen gedeelde achtergrond hebben? Wat is algemeen menselijk en wat is cultureel bepaald?

Onze verhalen komen vaak direct uit de actualiteit. Wij zoeken naar het drama en de spanning die in de actuele gebeurtenissen om ons heen zitten. Het gaat over het milieu, over mensen op het snijvlak tussen

twee culturen, over de rechtspraak of de oorlog nu in de wereld. Het zijn verhalen waar mensen zich mee kunnen verbinden, die prikkelen en ontroeren.

Onderzoek

De grondige journalistieke manier van onderzoek is een uniek kenmerk van mijn werk. Ik wil en moet weten hoe het precies zit. Met 'de redactie' zetten we voor elke voorstelling een onderzoekstraject om de verschillende perspectieven op het onderwerp en de bijbehorende (publieks)groepen in kaart te brengen. De redactie bestaat uit de redacteur, de publiekswerker en de productie leider (bij het productionele werk is veel informatie te vinden). Het onderzoek kan beginnen bij een plek, mensen, een discours of een gebeurtenis. Op basis van dat onderzoek maken we voorstellingen waarin de werkelijkheid in haar complexiteit getoond wordt.

“Bij Floris is de hoofdrolspeler eigenlijk altijd het publiek, dat uitgenodigd wordt om directe invloed uit te oefenen op het vertoonde. Laat het toneel maar liegen zodat het publiek de waarheid kan zeggen.” – Javier López Piñón

Proces en publiek

We kijken niet alleen **wat** actueel is, maar ook **voor wie**. Bij elke voorstelling is het benaderen van het publiek een wezenlijk onderdeel van het artistieke proces. Wij gaan actief naar het publiek op zoek, omdat we weten dat veel voor ons interessante groepen niet snel uit zichzelf komen kijken. Alle voorstellingen zullen uiteindelijk voor een breed geïnteresseerd (theater)publiek geschikt zijn, maar we kijken bij elke voorstelling hoe we specifieke groepen betrekken. Wij maken in overleg met de mensen over wie het gaat, omdat hun visie en ideeën ons onderzoek voeden en inspireren.

Voor ons zijn er twee gesprekken met het publiek. Ten eerste, het gesprek vooraf aan de voorstelling. In het journalistieke vooronderzoek of op thematische avonden met mensen die inhoudelijk betrokken zijn (bijvoorbeeld ervaringsdeskundigen of wetenschappers). Ten tweede, het gesprek tijdens de voorstelling. De uitwisseling van de acteurs/uitvoerenden met het publiek. Soms door mensen aan te spreken, mee te laten praten in een theatraal debat of zelfs een kleine 'rol' te geven. Door deze directe manier van publiek benaderen nodigt en daagt De Verlichting uit om zich te verhouden tot de inhoud en de maatschappelijke realiteit.

We gaan op allerlei manieren met publiek in gesprek en maken onze processen zo open mogelijk. Bijvoorbeeld door:

- podcasts over de onderwerpen waar we mee bezig zijn.
- *Serious Comedy* avonden waarop we met twee stand-up comedians en een wetenschapper dieper een onderwerp induiken.
- kleine publiekswerkprojecten waarin we interessante publieksgroepen vanuit de inhoud van de voorstelling een 'podium' bieden, of dat nu is in de vorm van een redactie van buurtbewoners of een zangavond voor ouderen. Door samen te werken verbinden we ons met deze groepen.

Ambities

Ik zie De Verlichting over vier jaar als een organisatie die:

- werk maakt dat door een breed publiek (dat niet per se met theater bekend is) gezien wordt als aansprekend, persoonlijk en relevant;
- in een eigen, maatschappelijk netwerk van culturele en niet-culturele partijen de vinger aan de pols van de samenleving heeft door een voortdurend gesprek en onderzoek;
- de kennis van maken en publiek bereiken meeneemt van het ene project bij een organisatie naar het volgende project bij een andere organisatie en zo het eigen werk verdiept en de partners verrijkt;
- de kennis uit het doorlopende onderzoek weet te delen met een publiek op allerlei manieren (voorstellingen, podcasts, comedy, gespreksavonden, publiekswerk).

Medemakers

Ik heb een los-vast, artistiek team om me heen verzameld, dat de wens deelt om spannend theater te maken van die complexe actualiteit om ons heen. Stuk voor stuk brengen ze een nieuw perspectief mee, durven ze te bevragen en zijn ze getalenteerd in hun discipline. Deze mensen gaan in wisselende samenstelling meewerken aan voorstellingen. Zo zullen Laura de Jong, Robin Vogel en Liesje Knöbel

weer voor de vormgeving tekenen. Zal ik samen met Wolter Muller voorstellingen schrijven. Zullen Wim Conradi en Frans Baudoin geluidsontwerpen maken. En wordt er zeker gespeeld door o.a. Dennis Rudge, Fahd Larhzaoui, Nasrdin Dchar, Niek van der Horst, Dionisio Matias, Jaike Belfor, Simon Heijmans, Martijn de Rijk, Yannick Jozefzoon en Laurien van Rijswijk.

“Tekst en regie maken de voorstelling nooit ergens te privé of te zwaar op de hand. *Schijn* is het bijna simpel-eerlijke relaas van een onontkoombare, pijnlijke confrontatie met het echte zijn van de hoofdpersoon.” – Juryrapport Theater Festival 2014

Projecten

D.A.D. (Nasrdin Dchar)

Veel mannen 'in verwachting' hebben vragen. In wat voor wereld zet ik mijn kind? Hoe kan ik het beschermen tegen de pijn die zeker gaat komen? Maar acteur Nasrdin Char, zoon van eerste generatie Marokkaanse gastarbeiders, heeft ook nog andere vragen. Zijn ouders gaven in het steeds meer seculiere Nederland hun culturele tradities en geloof door. Eerder hoefde alleen hij zich daartoe te verhouden. Nu ziet hij zichzelf plotseling als een brug tussen zijn ouders en hun kleinkind. Wat moet hij op zijn beurt weer doorgeven? Hoe Marokkaans wordt zijn kind? En wordt het een moslim of een katholiek, zoals zijn vrouw?

Nasrdin neemt het publiek mee door zijn gedachten en twijfels tijdens de zwangerschap, zijn jeugd en de relatie met zijn eigen vader. Alles om uit te vinden wat hij straks met het frommeltje in zijn armen moet. *D.A.D.* is een voorstelling met de hoge energie van een aanstaande vader, die van de zenuwen zijn mond niet kan houden. Over het krijgen van kinderen. In deze tijd èn als een man van Marokkaanse ouders.

Coproductiepartner/verkoop: Finkers theaterbureau
Periode: winter-voorjaar 2017
Speelbeurten: 30
Doelgroep(en): theaterpubliek, jong&multicultureel

Mollen

Een Rotterdams metrostation. Een wat onbestemde plek waar verdachte types zich ophouden. Waarom zou je die plek uitkiezen om te hangen? Maar de mensen die dat doen, wat zien zij? Wat zie je als je stilstaat op een plek waar iedereen beweegt?

In *Mollen* hangt het publiek op een metrostation en zijn acteurs nauwelijks te onderscheiden van de reizigers. De reizigers spelen zonder het te weten mee in de voorstelling. En dan is er Pjotr, een jongen die besluit: “Ik ga niet meer naar boven. Ik blijf beneden.” Hij schaamt zich, omdat zijn familie arm is. Hij voelt dat hij niet kan meekomen in de bovenwereld van status, ambitie en rijkdom. Hier beneden kan hij een ander leven voor zichzelf fantaseren en observeert hij al die mensen die maar rennen.

Mollen wordt een reis terwijl je stil staat. Pjotr praat, danst en droomt met de mensen die uit- en instappen. Hij vindt misschien lotgenoten uit een onverwachte hoek. Een Congolese man op weg naar zijn familie die zo aankomt in Nederland. Een meisje dat nooit naar school gaat. Of hij vecht met zijn vader die hem probeert daar weg te krijgen. Hij leert van een vrouw die al jaren onder de grond zit, omdat ze bang is dat de wereld niet meer hetzelfde is als ze bovenkomt. Deze personages vinden we door het interviewen van Rotterdammers die met armoede te maken hebben.

De voorstelling zet voor jongeren (12+) en hun ouders de tijd even stil en pluist de kracht van welvaart uit.

Coproductiepartner/verkoop: Maas Theater en Dans
Periode: zomer 2017
Speelbeurten: 30
Doelgroep(en): 12+, ouders, Rotterdamse bijstandsgezinnen

Elke dag thee met moeder

De komende vier jaar maken we vanuit De Meervaart elk jaar een voorstelling in Amsterdam-West. Hiervoor zetten we eerst een wijkredactie op met bewoners en professionals uit de wijk. Een aantal keren per jaar vragen we hen mee te denken over specifieke vraagstukken uit 'hun' samenleving. Deze redactievergaderingen vinden op verschillende locaties in Amsterdam-West plaats en worden georganiseerd samen met de redactieleden. Op basis van die input ontwerpen we de voorstellingen.

De eerste voorstelling heeft als onderwerp: zorgen voor je ouders. Wat doe je als je ouders hulpbehoevend worden? In verschillende culturen is het nog gebruikelijk om je ouders in huis te nemen, of om überhaupt niet uit huis te gaan. Of de druk groot om dichtbij te wonen er er veel te zijn. Hoe doe je dat in een maatschappij waarin 'familie' een heel andere betekenis heeft en een tijd waarin veel gewerkt moet worden om rond te komen? Schik je je naar de wensen van je ouders of pak je je eigen ruimte?

Op het toneel staat een koor van ouderen uit de wijk en een cast van jonge acteurs van verschillende etnische achtergronden. Zij vertellen en zingen de verhalen van verschillende generaties. De voorstelling speelt zowel in De Meervaart als in een aantal verzorgingstehuizen in A'dam-West.

Bij het opzetten van de wijkredactie maken we gebruik van de kennis over de wijk die theaterplatform Zina heeft. Bij alle projecten in A'dam-West kijken we of er mogelijkheden zijn om samen op te trekken en elkaar te versterken.

Coproductiepartner/verkoop: De Meervaart
Periode: najaar 2017
Speelbeurten: 12
Doelgroep(en): inwoners A'dam-West, multicultureel

Het Veld

Een speler van de Surinaamse club Zwarte Pijl vertelde dat hij een witte tegenspeler tackelde. Toen hij hem vervolgens overeind hielp siste die hem toe: "IK moet morgen gewoon werken."

Voetbal is de perfecte arena om te kijken naar hoe discriminatie en racisme nu eigenlijk werkt. Racistische spreekwoorden en vechtpartijen zijn niet alleen bij professionele wedstrijden, maar bij amateurwedstrijden net zo goed aan de orde van de dag.

In *Het veld* voetballen, spelen, dansen twaalf jongens in twee teams een voetbalwedstrijd op een amateurclubveld. Het publiek staat langs de lijn. Aan de ene helft zijn ze voor de ene partij, aan de andere helft voor de andere. Via koptelefoons horen ze de verhalen van hun spelers over hoe zij uitgesloten worden of hoe zij uitsluiten. Maar ook de scheidsrechter vertelt mee en tussen het publiek staat een acteur als de vader van een speler, die ook zijn zegje wil doen. Langzaam krijgt het publiek inzicht in de werkelijke redenen die mensen hebben om mee te doen en zo te reageren als ze reageren.

Deze voorstelling maken we op basis van interviews met leden van amateurclubs, scheidsrechters en de KNVB. Floris schrijft op basis hiervan het script en ontwikkelt de voorstelling verder samen met choreografe Tabea Martin. De voorstelling wordt gespeeld door een cast van spelers van DOX en studenten van verschillende toneelscholen.

Het veld wordt in Utrecht gemaakt en gaat vervolgens op tournee langs een aantal steden en zomerfestivals (o.a. De Karavaan). In verschillende steden wordt de voorstelling door de schouwburg geprogrammeerd. De amateurclubs waar gespeeld wordt worden betrokken in het vinden van publiek en met een aantal doen we een publiekswerkproject.

Coproductiepartner/verkoop: DOX
Periode: voorjaar-zomer 2018
Speelbeurten: 20
Doelgroep(en): 14+, ouders

Mijn einde is het beste

“Alle mensen zijn gelijk, maar sommige mensen zijn iets gelijkjer dan anderen.”

Het is altijd verschrikkelijk als een mens vroegtijdig sterft. Of het door ziekte, oorlog, of honger is. Maar toch vinden we de dood van sommige mensen net iets minder erg dan die van anderen.

De relatieve waarde van een mensenleven gaat over de behoefte om erkend te worden in ons verdriet. Door familie, vrienden, maar ook door politiek en media. Na een aanslag als in Parijs in 2015 gaat de Westerse wereld in rouw, maar komt ook een tegengeluid op. 'Waarom besteden we niet evenveel aandacht aan de slachtoffers van terrorisme in Beiroet?' Goede doelen proberen het drama van dood en ziekte in arme landen te laten zien, maar dat haalt het niet bij de dood van een naaste hier. Ook al is in theorie een mensenleven evenveel waard, in praktijk hebben we bij verschillende doden op verschillende plekken een ander gevoel.

In de voorstelling vechten een Nederlander, een Ghanees, een Syriër en een Israëliër om ruimte en aandacht voor hun doden en verdriet. Alle vier hebben ze hun (voor)oordelen en aannames over elkaar. De rouw in Syrië duurt minstens veertig dagen. Maakt dat de dood in Syrië belangrijker dan in Nederland, waar het leven zo snel terug naar de normale gang van zaken lijkt te gaan? Mag de broer van een zelfmoordterrorist die een martelaar is geworden eigenlijk rouwen? En hoort de dood in Ghana meer bij het leven dan in Nederland?

De acteurs begraven in deze voorstelling een geliefde, zichzelf of elkaar in een zoektocht naar wat de waarde van een mensenleven bepaalt. De voorstelling wordt gespeeld door George Tobal, Eran Ben-Michaël en nog twee acteurs. We komen uit op het Oerol Festival en gaan het seizoen erna op tournee.

Coproductiepartner: George & Eran

Periode: winter 2018 (maken) & zomer/najaar 2018 (spelen)

Speelbeurten: 30

Doelgroep(en): festivalpubliek, jong&multicultureel, theaterpubliek

Verkoop: Via Rudolphi

Ik weet wat goed voor me is

Deze voorstelling wordt gemaakt door Wieke ten Cate (zie talentontwikkeling). Zij noemt haar werk 'documentair locatietheater' en heeft haar oog laten vallen op het ziekenhuis als locatie. Zij gaat het hebben over vertrouwen en het besef dat je niet alles in de hand hebt. Veel mensen willen weten welke dokter het meest succesvol is, op welke plek het ziekenhuis staat op de Elsevierranglijst, of je wel elk mogelijk medicijn hebt gekregen, wanneer het tijd is om te sterven en wanneer niet.

We willen de regie over ons eigen leven hebben. Het internet, scorelijstjes, controlesystemen, medische studenten die jaren lang alleen onder toezicht mogen oefenen; het geeft ons een gevoel van zekerheid. Maar zijn we als patiënten gebaat bij zoveel kennis? Gaat het ten koste van je kunnen overgeven aan onvermijdelijke dingen als ziekte en de dood? Wat betekent dit voor het werk van een arts in deze tijd?

Wieke gaat gesprekken voeren met mensen die in de dagelijkse praktijk dit vraagstuk tegen komen. Op basis van die gesprekken ontwikkelt zij een wandelende voorstelling door het ziekenhuis. Van de wachtkamer tot het mortuarium.

Coproductiepartner/verkoop: De Meervaart

Periode: najaar 2018

Speelbeurten: 12

Doelgroep(en): ziekenhuispersoneel, inwoners A'dam-West, multicultureel

De waarheid over leugens (10+)

Kinderen vanaf tien jaar zijn erg bezig met 'het goede' doen. Dus de perfecte groep om het mee over het klimaat en het milieu te hebben. Want we willen misschien wel het goede doen, maar hoe zit het nu precies? Hoe slecht het gaat varieert van onderzoek tot onderzoek. Hoe weet je wie de waarheid spreekt?

In *De waarheid over leugens* gaat het over het milieu en het klimaat, maar vooral dus over de waarheid. Hoe wordt die gemaakt? Waarom geloven we sommige mensen wel en sommige juist niet? En moeten we het allemaal eens zijn voordat er één waarheid is? En hoe herken je de leugen?

Op het podium proberen drie mensen het publiek te overtuigen van hun verhaal. Een goochelaar, gespecialiseerd in het afleiden van de aandacht van wat er werkelijk gebeurt. Cassandra, de klassieke, Trojaanse zieneres die de toekomst kan voorspellen maar nooit geloofd wordt. En iemand die verrassend veel op Einstein lijkt en minstens zo veel lijkt te weten. Zij hebben het over het klimaat, maar ontleden tegelijkertijd de verhalen van de anderen. Aan het publiek om uit te vinden wie liegt en wie de waarheid spreekt.

Coproductiepartner/verkoop: Maas Theater en Dans
Periode: najaar 2018
Speelbeurten: 30

Serious Comedy

Ik ben al lang geïnteresseerd in stand-up comedy als een manier om het op het podium heel snel en direct op het hier en nu te reageren. *Serious Comedy*, wordt een serie avonden waarin we stand-up comedy met ons onderzoek naar maatschappelijke vraagstukken combineren. In Toomler, het stand-up comedy café van Amsterdam, organiseren we avonden waarop twee comedians en een wetenschapper een actueel vraagstuk te lijf gaan. De wetenschapper begint met een korte lezing en twee comedians reageren daarop met gedachten, verhalen en grappen. (Van deze avonden kunnen ook podcasts gemaakt worden.)

Coproductiepartner/verkoop: Comedy Train
Speelbeurten: 8
Periode: doorlopend
Doelgroep: comedy- en theaterpubliek

Direct reageren

Naast *Serious Comedy* wil ik de komende jaren vaker op een speelse en adhoc manier reageren op de actualiteit. De Verlichting slaat de handen ineen met verwante geesten in de volgende projecten:

- *Theatrale avonden* - De Meervaart houdt ruimte in de programmering die ingevuld kan worden met avonden over wat er op dat moment speelt. In overleg vult De Verlichting aangevuld met andere huisbespelers van De Meervaart een deel van deze avonden in.
- *Theatrale mis* - Met George & Eran, De Hollanders en Firma Mes maken we rondom een thema theatrale 'missen'. Om 12:00 op elke eerste zondag van een kwartaal spelen op vier plekken (Utrecht, Rotterdam, Amsterdam & Den Haag) tegelijk onze missen in de foyers of theatercafé's. Elk kwartaal bezoekt het gezelschap met zijn eigen mis een andere stad.
- *De Balie* - Vanaf 2018 maakt De Verlichting met het Amsterdamse debatcentrum De Balie en Sadettin Kirmiziyüz en Aniek Nuyens contextprogramma's met theaterscènes en debatten. Over thema's die taboe zijn (migratie, racisme en seksueel geweld), nog weinig bediscussieerd (de effecten van vergrijzing en globalisering) of onterecht worden gezien als science-fiction (gevolgen van technologische innovaties). De programma's worden gepresenteerd in De Balie. Bij bewezen succes gaan ze op tournee.

2019 – 2020 in hoofdlijnen

In 2019 en 2020 zetten we onze samenwerking met de verschillende partners door. Zo maken we o.a.:

- Met Maas theater en dans een middenzaalvoorstelling over eten en reclame voor jongeren (tournee).
- Met De Meervaart twee voorstellingen in Amsterdam-West. Één zal in ieder geval gaan over het opvoeden van kinderen en hoe daar in verschillende culturen over gedacht wordt. De ander wordt door iemand uit ons talentontwikkelingstraject gemaakt. Beide projecten komen voort uit het voortdurende onderzoek dat we met de wijkredactie uitvoeren.
- Met DOX een nieuwe versie van *Troilus en Cressida* van Shakespeare. (Ik maakte dit stuk tien jaar geleden bij het NNT ten tijde van de Tweede Irakoorlog en ben gefascineerd hoe oorlog in vorm verandert). Dit project lichten we hier toe.

Troilus en Cressida

Troilus en Cressida is Shakespeare zijn gitzwarte komedie over oorlog. Hij fileert messcherp hoe de oorlog door enorme ego's van de Griekse en Trojaanse helden een eindeloos slepende kwestie is geworden.

In een nieuwe bewerking wordt het een snijdende voorstelling over het begrip oorlog in deze tijd. De basisseting is een oorlog ergens bij een stad in het Midden-Oosten. De helden uit het stuk zijn de partijen die nu de oorlog bepalen. De Amerikanen, de Russen, groepen als IS en een regeringsleger van een dictator zoals Assad. Zijn ze uit op winnen of winst?

De voorstelling is een combinatie van tekst en een fysieke speelstijl. Op de vloer is er een verbaal en een fysiek gevecht. De spelers staan in een soort zwembad waarin de verschillende kampen allemaal een eigen hoek hebben. Zij bekogelen elkaar met waterballonnen en clashen om de zoveel tijd letterlijk met elkaar in worstelwedstrijden en battles. Naarmate de voorstelling/oorlog vordert wordt alles steeds natter en slaat de vermoeidheid toe. Wie houdt het langste vol?

Coproductiepartner/verkoop: DOX

Doelgroep(en): jong (14+) & multicultureel

Plaats in het veld

Door mijn ervaring in maken in de stad en op het platteland, in de zaal en op locatie, met cabaretiers en acteurs, voor kinderen, jongeren en volwassenen, ben ik een diverse en flexibele maker. Na twaalf jaar is mijn handtekening op grondig onderzoek gebaseerde, sociaal-filosofische inhoudelijkheid gecombineerd met toegankelijkheid door een variatie van vertelstijlen uit de werelden waarin ik werk. Dat voorstellingen vermakelijk zijn, esthetisch aangenaam en als compositie in balans, zijn voorwaarden om te kunnen agenderen, om het publiek te 'verleiden' met nieuwe ogen te kijken naar een onderwerp. Daarvoor worden de feiten uit het onderzoek niet aangepast ten behoeve van dramatisch effect. Ik maak theater om de betekenis van die feiten 'beleefbaar' te maken.

Ik ben vanaf de start van de research en in alle volgende fasen van het proces bezig met vormgeven aan een gesprek. De manier waarop ik het onderwerp benader zorgt ervoor dat gesprekspartners vanuit een nieuw perspectief gaan kijken en brengt mensen en organisaties met elkaar in gesprek.

De Verlichting zorgt ervoor dat die openheid van proces, de kracht van het onderzoek en de flexibiliteit op het publiek en de coproductiepartners een grote impact hebben. De Verlichting zorgt voor nieuwe perspectieven, of het nu inhoudelijk of vakinhoudelijk is. En dat op een uitdagende manier.

De Verlichting is een netwerkorganisatie die past in deze netwerkmaatschappij, waarin iedereen met iedereen in contact staat. Een vast team geeft vorm aan en onderhoudt het netwerk, waardoor de contacten en bijbehorende kennis duurzaam zijn. De voorstellingen worden vanaf het begin in een

(maatschappelijk) netwerk verankerd, waardoor niet alleen de voorstelling, maar ook het maakproces betekenis heeft.

Het artistieke netwerk

Ik geloof in langdurige samenwerkingsverbanden, omdat daarin voor ons en onze partners bijzondere kennis en kunde toegankelijk worden en we elkaar scherp houden. Daarom produceren we met een aantal partners in de komende jaren.

De Meervaart, Amsterdam: Thuisbasis, gesprekspartner voor multiculturele, participatieve projecten, coproducent van de voorstellingen in Amsterdam-West, podium voor experiment en debat, startpunt van de talentontwikkelingstrajecten.

Maas Theater en Dans, Rotterdam: Kwalitatief hoogstaand en vernieuwend jeugdtheater, gesprekspartner voor jeugdtheater, coproducent van jeugdvoorstellingen in de zaal en op locatie, fijne, professionele organisatie met een sterk netwerk van speelplekken in heel Nederland en een goed netwerk in die andere stad die De Verlichting zo boeiend vindt, speelplek voor andere producties van De Verlichting.

DOX, Utrecht: Huis voor jong podiumtalent. Inhoudelijke gesprekspartner voor multiculturele, crossover-projecten, leverancier van jonge, authentieke spelers / makers, coproducent van grote voorstellingen met veel jonge spelers, sterk netwerk van speelplekken in heel Nederland.

Comedy Train, Amsterdam: Humor en verrassing, speelplek van *Serious Comedy*, plek om publiek te ontmoeten dat door onze andere projecten simpelweg niet wordt bereikt.

En dan nog: Met George & Eran maken we een voorstelling op Oerol. George & Eran gaan ook vanuit De Meervaart werken en we zullen samen optrekken in het organiseren van thematische, theatrale avonden. Zina is voor ons een gesprekspartner in Amsterdam. We vinden elkaar in de 'drive' om een vinger achter de staat van de samenleving te krijgen en zien dat onze werkwijzen elkaar versterken.

Ondernemerschap

Bedrijfsvoering en financiering

Ervaren beginners

De Verlichting is een jonge organisatie met ervaren 'wortels'. Valentijn Fit, met zijn zakelijke en inhoudelijke kennis, was mijn 'sparring partner' bij het leggen van de grondslag voor De Verlichting. Als bestuurslid waarborgt hij, ook nu hij de zakelijk directeur van Tryater is, als 'gezelschapsdramaturg' de professionaliteit van de organisatie door een continu gesprek met mij en de zakelijk coördinator.

Software

De Verlichting is flexibel door te coproduceren. De 'conventionele' kennis van produceren en de 'hardware' (gebouw, techniek et cetera) zijn al bij de partners. Daardoor kunnen wij op die kosten besparen. Onze partners kunnen door ons juist weer projecten doen waar ze de kennis niet voor in huis hebben. Bijvoorbeeld over het inhoudelijke onderzoek en 'onconventionele' manieren van werken op locatie of publieksbenadering.

De Verlichting plugt zich tijdelijk met (een deel) van het team in bij de partners, maar blijft onafhankelijk in koers en inhoud. De partners vullen hun hardware aan met vernieuwende 'software', die hen helpt om buiten de bestaande kaders te denken. Door onze flexibiliteit kunnen we steeds maatwerk leveren om ervoor te zorgen dat we de juiste verbindingen leggen, nieuw publiek bereiken en de mooiste inhoud vinden.

Team

We werken met een klein team gedreven, eigenzinnige mensen met verschillende kwaliteiten en perspectieven. Iedereen in het team is naar 'buiten' gericht en bewust van de waarde van verbindingen met publiek, partners en mensen uit het onderzoek. We werken vanuit een flexplek in De Meervaart en

kunnen met laptops en telefoons ook gemakkelijk een aantal maanden vanaf een locatie of bij een partner werken.

Het team is bewust opgebouwd uit mensen met en zonder specifieke kennis van theater, omdat het virus De Verlichting staat voor nieuwe manieren van denken en onze kennis complementair is aan die van de partners. Daarom werk ik met:

- een onderzoeksjournalist als redacteur. Sanne Boer heeft jarenlang als journalist over o.a. de georganiseerde misdaad in Zuid-Italië gepubliceerd, heeft een groot netwerk met daarin kranten en radioprogramma's en is heel geïnteresseerd in de onderzoeksresultaten toegankelijk maken via podcasts, artikelen en korte documentaires.
- een pr-medewerker die de kracht van social media begrijpt. Ik wil volledig kunnen inzetten op het bouwen van online gemeenschappen rondom de voorstelling.

De 'theaterkant' van het team bestaat uit:

- de zakelijk coördinator: richt zich op het bouwen van een netwerk van maatschappelijke partners, het overleg met de coproductiepartners en de financiering.
- de publiekswerker: vindt vanuit de inhoud artistieke vormen om met specifieke groepen in gesprek te gaan en is mede-ontwikkelaar van de theatrale avonden.
- de productie leider: Maaïke Mul weet hoe belangrijk verbindingen zijn bij het werken op locatie, i.t.t. de partners die alleen het produceren in de zaal kennen. Zij zorgt in A'dam-West voor continuïteit door de jaren heen.

Andere taken als het verkopen van sommige voorstellingen en het werven van aanvullende fondsen en/of sponsoring bij de projecten worden uitbesteed aan specialisten. Zo werken we bijvoorbeeld voor *D.A.D.* samen met Theaterburo Finkers. Bedrijfsmatig noodzakelijke zaken als boekhouding en accountancy worden bij De Meervaart ondergebracht.

Een goede uitgangssituatie

Het merendeel van de projecten wordt gerealiseerd in samenwerking met partners waar ik in de loop der jaren een goede band mee op heb gebouwd. Deze samenwerkingen creëren, voor ons als beginnende organisatie, een veilige, zakelijke uitgangssituatie waarin we de volgende risico's delen:

- **Financiering:** de coproductiebijdragen van de partners beschouwen we als de kern van onze financiering en zorgen voor vaak de helft minder financiële druk, waardoor we voor de aanvullende financiering gericht per project aan fondswerving kunnen doen. Hiervoor trekken we een ervaren, professionele fondswerver aan, waarbij we weten dat de aard van de projecten (sociaal relevant en gericht op duidelijke, specifieke publieksgroepen) doorgaans goede mogelijkheden biedt.
- **Verkoop:** veel van onze partners hebben met theaters of een verkoopbureau een goede relatie opgebouwd en kunnen voorstellingsreeksen verkopen.
- **Publiek:** de partners hebben vaak al een publiek opgebouwd. Hierdoor beginnen we niet vanaf nul en kunnen wij ons concentreren in het vinden van nieuw publiek met publiekswerk. We combineren onze kennis van het bereiken van mensen met die van de partners over de betreffende publieksgroep. (Hierbij nemen we wel in acht dat de samenwerkingen geen garantie zijn voor volle zalen en hebben we veelal op 50% van de maximale capaciteit begroot om ons niet rijk te rekenen.)

Wij schatten de kans op aanzienlijke bijdragen uit sponsoring en particuliere bijdragen als beginnende organisatie niet hoog in. Bij mijn vorige voorstellingen is al wel gebleken hoe lastig dat is. We zullen er zeker op in zetten als er zich kansen voordoen, maar begroten het zo dat wanneer het tegenvalt we op de begroting uitkomen. Als het meevalt lopen we in en bouwen we financiële reserves op.

We hebben in de begroting overigens geen financiële bijdragen van inhoudelijke partners (zoals maatschappelijke instellingen of welzijnsorganisaties) opgenomen. Ten eerste omdat we willen kunnen werken met partijen die weinig middelen tot hun beschikking hebben. Ten tweede omdat we geen compromissen willen sluiten wat betreft onderzoek en inhoud en dat lastig wordt wanneer je betaald wordt. Het is evengoed mogelijk dat inhoudelijke partners ook financieel bijdragen. Ook dat beschouwen we als meevaller.

Governance Code Cultuur

Stichting De Verlichting opereert conform de Governance Code Cultuur. Er wordt gewerkt met het bestuur-directie-model. Stichting De Verlichting heeft een algemeen directeur: Floris van Delft. Het bestuur bestaat op dit moment uit: Valentijn Fit (theaterproducent), Gerrit van Tongeren (ondernemer), Abdelkarim el-Fassi (journalist), Ank van Eekelen (jurist) en Ruud van Zuilen (theaterdirecteur). We zoeken nog een politicus met een goed netwerk in A'dam-West.

Code Culturele Diversiteit

De verlichting onderkent het belang van de principes en best practice bepalingen met betrekking tot culturele diversiteit. In het bestuur, de organisatie en onze projecten streven we naar een interessante, relevante mix van achtergronden en perspectieven. Die is noodzakelijk voor en levert het beste resultaat in een organisatie die zich bezighoudt met onderwerpen rondom diversiteit en het bereiken van en werken met nieuwe (publieks)groepen. Deze manier van denken is niet nieuw. In de cast en crew van mijn eerdere projecten is dat al goed zichtbaar.

Ondernemerschap

Publieksbenadering

Het nadenken over thema's in combinatie met publiek staat voor ons voorop. We zoeken relevante thema's die voorstellingen opleveren die goed bezocht worden. Ik weet hoe ik met mijn voorstellingen bepaalde publieksgroepen kan aanspreken, die zich normaal niet aangesproken voelen door theater (bijvoorbeeld jonge Marokkanen bij *SCHIJN*, of Veenkoloniale bij *Circus in Veen*).

Volle zalen

Natuurlijk willen we dat onze zalen vol zitten. Wij geloven dat de combinatie van de pr-kracht en het netwerk van de partners en onze manier van publieksbenadering elkaar versterken en ervoor zorgt dat meer mensen komen kijken, omdat ze beseffen dat de voorstellingen relevant voor hen zijn en een mooie, spannende ervaring.

Wij zien ook dat voor een deel van onze publieksgroepen de waarde van theater niet intrinsiek is en/of er een hoge toegangsprijs een drempel kan zijn. Daarom zoeken we in ons prijsbeleid steeds de balans tussen 'betaalbaarheid' en goed ondernemerschap.

Eigen publiek

Hoe gek het ook klinkt, maar het opbouwen van een eigen publiek staat niet voorop in de komende jaren. Het vinden van het juiste publiek wel en het creëren van een naam die staat voor uitdagend, inhoudelijk theater bij theaters en instellingen. Onze publieksgroepen zijn zo divers (jongeren, (jonge) mensen van allochtone achtergrond, theater- en cabaretpubliek), dat het zonde van de energie is om daar de gemene deler tussen te vinden. Daarbij profiteren we van de sterke naam van sommige partners, die de zalen vol krijgen. Daarom richten we ons liever op het benaderen van nieuwe publieksgroepen (bijvoorbeeld jonge ouders of ouderen in A'dam-West) en op kruisverbanden leggen tussen verschillende publieksgroepen door mensen steeds bewust te maken van wat we nog meer doen (o.a. door een 'theatraal' reclameblok voor of na de voorstelling).

Online gemeenschap

Bij de marketing en pr gaan we uit van de manier waarop de beoogde publieksgroep communiceert in plaats van de gangbare manier (flyers, posters, etc). Bij veel van onze publieksgroepen is dat: online. Bijvoorbeeld bij *Mijn vader de expat/Oumi* was er geen flyer, maar zaten de zalen vol met veelal jonge Marokkanen, die allemaal op de hoogte waren via media als Whatsapp, Facebook en Instagram.

We beginnen in onze lange onderzoekstrajecten al vroeg met het bouwen van een online gemeenschap, die meegroeit met het maken van de voorstelling. Daarmee delen we het proces, wisselen we kennis uit en vinden we nieuwe contacten. Deze gemeenschappen hebben het voordeel dat ze ook blijven bestaan na de voorstelling.

In overleg met bestuurslid Abdelkarim el-Fassi zoeken we een pr-medewerker die dit soort gemeenschappen kan bouwen. We richten onze pijlen daarbij op een jong, ambitieus netwerkbeest met

een niet-autochtone achtergrond. Hij/zij hoeft niet per se al gepokt en gemazeld te zijn in de reguliere theatermarketing. Wij zoeken iemand die ons denken over publieksbenadering een spannende vorm kan geven.

Publiekswerk

We willen kennismaken met nieuw publiek, onze contacten uitbreiden en verdiepen en dat vanuit de inhoud van de voorstellingen. Daarin investeren we via het publiekswerk. We selecteren specifieke groepen die niet vanzelfsprekend in aanraking komen met theater om in contact mee te komen in 'offline' projecten rondom de voorstellingen. De publiekswerker geeft deze vorm om op een uitdagende manier met hen in gesprek te komen. De projecten zijn persoonlijk, relevant en artistiek bevredigend. Zo geven we elke bijeenkomst van de wijkredactie in A'dam-West weer opnieuw vorm om mensen te verleiden tot een goed gesprek en maken we met een aantal amateurvoetbalclubs een grote voetbal-dans-choreografie als voorprogramma voor *Het veld*.

De publiekswerker kijkt ook vanuit de geplande voorstellingen waar mogelijkheden liggen om verbindingen te maken met andere organisaties, thema's, activiteiten, festivals etc. Hij/zij functioneert als de schakel tussen educatieve afdelingen van onze partners en de groepen die horen bij de locaties waar we spelen. Door alle contacten houdt hij/zij een vinger aan de pols van de maatschappij. En hij/zij is als spin in het web steeds op zoek naar hoe we de mensen die we ontmoeten kunnen meenemen van de ene locatie naar de andere of van thema naar thema.

Podcasts

We maken onze processen ook voor een groter, geïnteresseerd publiek toegankelijk via een serie podcasts. Een podcast kan een reportage zijn over het onderwerp dat we op dat moment onderzoeken, een verslag van een *Serious Comedy* avond of een spannende montage van een waardevol gesprek. Mensen kunnen zich op onze podcast abonneren en krijgen de nieuwe aflevering automatisch op hun mail of telefoon.

Speellocaties

De Verlichting maakt locatietheaterprojecten die alleen op specifieke locaties gespeeld kunnen worden maar ook reizende locatievoorstellingen en 'reguliere' theatervoorstellingen die in kleine en grote zalen door het hele land gespeeld zullen worden (zie **Spreiding**). De plekken waar De Verlichting speelt zijn zeer verschillend maar de keuze voor een plek is altijd ingegeven door het publiek dat we op die plek willen te ontmoeten.

Op locatie

Met Maas spelen we op een Rotterdams metrostation voor een 12+ publiek. Met DOX op Utrechtse voetbalvelden voor jongeren van 14+ en hun ouders. Daarna spelen we op velden in andere steden. In Amsterdam (i.s.m. De Meervaart), Rotterdam (i.s.m. Maas), Alkmaar (i.s.m. De Karavaan), Den Haag en in de regio's Noord, Oost en Zuid. Voor Den Haag en de drie regio's zijn en nog geen afspraken maar er is goed contact met: Theater aan het Spui, Het Grand Theatre in Groningen (Grand Futura) en De Agnietenhof in Tiel. Door in samenwerking met theaters de voorstellingen te programmeren en door ons publiekswerk bouwen we aan een relatie met deze speelplekken.

Festivals

In 2018 maakt De Verlichting met George & Eran een voorstelling voor Oerol. *Het veld* staat op De Karavaan. We werken er aan deze voorstellingen ook op verschillende andere zomerfestivals te kunnen spelen.

Toomler

Toomler is het standup podium van Nederland en heeft een groot eigen publiek, dat niet per se naar theater gaat. Wij willen het gedeelte van dit publiek dat inhoudelijk geïnteresseerd is in onze thema's prikkelen om in eerste instantie naar *Serious Comedy* te komen en vervolgens ook naar onze andere voorstellingen. (We zijn in gesprek met De Karavaan om te kijken of dit concept ook in hun programmering past.)

Spreiding

Amsterdam: thuisbasis & locatie

De Meervaart in Amsterdam-West is onze uitvalsbasis. Het is een plek waar de grootstedelijke thema's rond multiculturaliteit en diversiteit volop aan de hand zijn. Met directeur Andreas Fleischmann en zijn team delen we de wens om voor voor een multicultureel en divers publiek te spelen, dat de weg naar het theater (nog) niet weet te vinden, maar zich wel aangesproken voelt door de voorstellingen. Het netwerk van De Meervaart en de ervaring van Zina in dit gedeelte van A'dam nemen we als vertrekpunt.

Van West naar de rest

in Amsterdam-West ontwikkelen we projecten in samenspraak het stadsdeel en bouwen in dat proces ons eigen netwerk op. De voorstellingen spelen in eerste instantie daar. Ervaring met locatieprojecten in het verleden leert dat het contact met de buurt in het maakproces wezenlijk is voor publieksbereik en je daarom de voorstelling niet zo maar verplaatst. Afhankelijk van het eindresultaat kunnen de projecten eventueel elders hernomen worden. Op dit moment hebben we (principe-)afspraken daarover met het Maaspodium en Het Huis Utrecht. We willen deze afspraken de komende jaren uitbreiden met theaters in steden door het land waar de thema's van onze voorstellingen relevant zijn, zoals Almere, Arnhem, Den Bosch, Eindhoven, Leiden, Nijmegen, Gouda en Groningen.

Reizen

De reizende voorstellingen worden gemaakt in coproductie met partners die al veel tijd en energie hebben geïnvesteerd in de relatie met theaters (dat is een van de aspecten die hen als partner aantrekkelijk maakt). Dit maakt dat De Verlichting een minder groot risico loopt om speelplekken te 'verliezen'. De voorstellingen gaan door het hele land. Wij kiezen gericht een aantal plekken waar we een eigen band mee op willen bouwen (zie hierboven) en zullen op die plekken rondom de voorstellingen extra's aanbieden als inleidingen en nagesprekken. Zo bereiken we de theaters en het publiek ter plekke.

Talentontwikkeling

Beginnende makers

We willen het werkveld positief 'besmetten' door aan de ene kant onze kennis met gezelschappen te delen en aan de andere kant twee jonge makers de kans te geven zich in deze manier van maken te ontwikkelen. De Verlichting is weliswaar een beginnende organisatie, maar van **ervaren makers**. Ik zet deze organisatie op om de impact van mijn werk te vergroten en daar horen beginnende makers bij.

Ik heb een lange tijd gedaan over het ontwikkelen van mijn gereedschap, omdat ik het bij elkaar moest brengen van verschillende plekken. Het NNT, PeerGrouP, Huis a/d Werff, Siberia, cabaretiers. Er bestaat geen plek met deze combinatie van onderzoek, engagement en kwalitatief hoogwaardig theater. Met De Verlichting komt die plek er wel.

Ervaring

De afgelopen jaren heb ik veel ervaring opgedaan in het begeleiden van jonge makers. Ten eerste ben ik in mijn eerste jaren zelf intensief begeleid. Vervolgens gaf ik bij de PeerGrouP vier jaar richting aan De Afleiding, het kenniscentrum voor locatietheater (waarmee ik meer dan 30 workshops gaf). Bij het Cameretten Festival begeleid ik de halve finalisten. Voor Young Gangsters doe ik dramaturgie. Op Artez Arnhem gaf ik praktische dramaturgie.

Tijd

Het belangrijkste van het ontwikkelingstraject is: tijd. Deze manier van werken vraagt tijd en verdieping om vanuit diepgravend onderzoek artistiek hoogwaardige voorstellingen te maken. De jonge maker moet de tijd hebben voor alle fasen van het proces, maar ook leren hoe die tijd in te delen en die spanningsboog te maken met het onderzoek, verbindingen leggen met de plek waar je werkt, het vertalen van materiaal uit het onderzoek naar een voorstellingsidee en het daadwerkelijk maken. Daarom kiezen we voor een opzet van een talentontwikkelingstraject waarin twee talentvolle, jonge makers ieder een tweejarig traject doorlopen. In die twee jaar werken de makers op regelmatige basis aan hun project en zijn betrokken bij ons onderzoek en werk.

Dichtbij huis

Om de volle aandacht te kunnen hebben, houden we de trajecten dicht bij huis, namelijk in A'dam-West. De jonge makers zetten daar vanuit hun eigen fascinatie een onderzoek op, ondersteund door de redactie. Het vormgeven van dat onderzoek is de eerste stap. Hoe zet je dat op met de inzet van theatrale/artistische middelen? Hoe kun je je bevindingen terugkoppelen op een manier die ook al bijdraagt aan je artistieke uitwerking naar een voorstelling? Dat betekent dat ze 'onderweg' ook al kleinere presentaties maken waarin kleine vormexperimenten gedaan worden.

Eigen traject

Hun traject is een eigen traject. Zij sluiten dus niet aan bij het onderzoek van De Verlichting naar bijvoorbeeld zorg voor je ouders. Zij zullen wel meewerken met de wijkredactie op te zetten en te onderhouden en volgen dat traject, maar hun onderzoek loopt parallel aan ons onderzoek en geeft ons ook een nieuw perspectief op de plek waar we zitten. Het traject eindigt in een locatietheatervoorstelling in Amsterdam-West. Met onze begeleiding maken ze de slag naar een plan voor een voorstelling. Hierbij wordt steeds gekeken naar een balans tussen trouw blijven aan het onderzoek en het vinden van de juiste vorm. De voorstelling wordt geproduceerd in samenwerking met De Meervaart. Op die manier doen ze ook ervaring op in het samenwerken met een bestaande theaterorganisatie.

Het is belangrijk dat een maker zich niet alleen vormt naar De Verlichting, maar een eigen 'taal' kan ontwikkelen in het samenwerken met een eigen artistiek team. Om daarvoor te zorgen, nemen ze in hun traject een klein, basisteam mee, dat bestaat uit twee jonge, uitvoerende theatermakers (bv. spelers, een vormgever of schrijver). De jonge maker en het team voeren het onderzoek uit en maken de tussentijdse presentaties. Op deze manier nemen de makers na twee jaar naast de kennis, ook mensen met wie ze kunnen 'lezen en schrijven' mee.

Wieke ten Cate

De eerste twee jaar werken we samen met theatermaker Wieke ten Cate. Wieke is een getalenteerde, jonge, documentaire (locatie)theatermaker, die een goede intuïtie heeft voor plekken met bijzondere verhalen. Zij weet grote maatschappelijke thema's tot een invoelbaar menselijk niveau terug te brengen. Terugkerende thema's in haar werk zijn de mens en zijn werk, macht en ongelijkheid.

In de afgelopen jaren heeft zij in Amersfoort documentaire locatietheatervoorstellingen gerealiseerd in de net gesloten Prodentfabriek en op de afvalbergen van het afvalverwerkingsbedrijf Smink. Beide voorstellingen kenmerkten zich door een mooie gevoeligheid in het benaderen van de locatie en mensen die bij de locatie horen. Haar manier van onderzoeken en haar wens om theater te maken vanuit locaties en interviews sluit goed aan bij de uitgangspunten van De Verlichting.

In haar vorige maakprocessen heeft Wieke bewezen op een professionele manier een voorstelling op te kunnen zetten. Zij had echter veel petten op (artistiek / zakelijk / productioneel). Hierdoor kon zij minder tijd investeren in het artistiek vertalen van haar onderzoeksresultaten naar de voorstelling. We vinden haar zo'n veelbelovend talent, dat we haar graag de ruimte en de middelen willen geven om zich volledig toe te kunnen leggen op het onderzoek en de uitwerking daarvan in de voorstelling.

Wieke zal in de eerste twee jaar meewerken aan het opzetten en onderhouden van de wijkredactie die ook na haar project kan blijven functioneren. Op deze manier profiteren wij ook van haar talenten om mensen aan zich te binden. In haar traject zal ze begeleid worden door Floris op artistiek gebied, door de redacteur op inhoudelijk vlak en de zakelijk coördinator op zakelijk gebied.

De tweede tweejarige periode zal een andere maker een vergelijkbare mogelijkheid krijgen om een voorstelling te maken met een uitgebreid onderzoekstraject en twee jonge talenten die daarbij ook ervaring op kunnen doen. Eind 2017 wordt hier een keuze in gemaakt, aangezien we ons nu nog niet vast willen leggen op jong talent voor 2019. We gaan met DOX in gesprek of er bij hun jonge makers geschikte kandidaten zitten.

Toelichting op begroting, dekkingsplan en kengetallen

In het verleden behaalde resultaten...

Omdat De Verlichting nog nieuw is, is het niet goed mogelijk de begrote cijfers te vergelijken met gerealiseerde cijfers. Toch zijn de mensen en de manier van werken niet nieuw en werden met eerdere projecten (waarvan één een coproductie was) goede inkomstenquota bereikt doordat projecten succesvol waren bij het publiek en/of aanzienlijke bedragen werden gerealiseerd via fondswerving.

Flexibel

De Verlichting is een flexibele organisatie met een relatief klein vast personeelsbestand en lage vaste lasten. Alleen de directeur, Floris van Delft, heeft een fulltime dienstverband. De zakelijk coördinator en een financieel medewerker worden 'gedeeld' met twee andere gezelschappen (George & Eran en het Andalusisch Orkest) die in De Meervaart gevestigd zijn. De overige medewerkers werken op een flexibele basis parttime. Over de huisvesting zijn met De Meervaart soepele afspraken gemaakt. We betalen alleen voor dat waar we ook echt gebruik van maken en voor de momenten dat we er daadwerkelijk zijn.

Inkomstenstromen

Naast de bijdrage van het Fonds podiumkunsten zijn vier andere inkomstenstromen van substantieel belang.

1. Een structurele vierjarige bijdrage van het Amsterdams Fonds voor de Kunsten is helaas op formele gronden uitgesloten (niet ieder fonds is even flexibel). Twee tweejarige toekenningen zijn wel mogelijk en zullen worden aangevraagd in de zomer van 2016 en in 2018. *Omdat de begrote bijdrage relatief laag is (€25.000,- per jaar) kan deze met een bezuiniging opgevangen worden.*
2. De publieksinkomsten lijken laag en daar zijn twee redenen voor. Ze zijn bewust laag/voorzichtig ingeschat om risico's op dit punt te vermijden (meestal 50% van de max bezettingsgraad). Ze worden gedeeld met verschillende coproductiepartners (alleen de inkomsten die na verdeling De Verlichting toekomen zijn opgenomen). *Hier is een gereede kans op 'meevallers'.*
3. Fondswerving is belangrijk voor De Verlichting en er zijn goede kansen succesvol te zijn op dit punt. Toch zijn we ook hier terughoudend geweest. De post private fondsen was bij het maken van de begroting de sluitpost en het uitgangspunt hierbij was dat niet meer dan gemiddeld ongeveer €20.000,- per project begroot kon worden. *Ook hier is een gereede kans op 'meevallers'.*
4. Bijdragen van coproductiepartners zijn zeer belangrijk voor De Verlichting. Daarom worden hierover duidelijke afspraken met de partners gemaakt. *Het is evengoed niet zo dat wanneer een partner afhaakt of uitvalt het betreffende project helemaal niet meer door kan gaan.*

Verdeling

We hebben de projecten zo verdeeld dat we in het eerste jaar minder extra hoeven aanvragen, waardoor we onze energie en middelen kunnen gebruiken om alle verbindingen te leggen en het onderzoek goed op te starten. Door de ervaring daarvan kunnen we in de aanvragen voor het tweede jaar beter beslagen ten ijs komen.

Ook geld is dramaturgie

Bij De Verlichting zijn alle vaste medewerkers ook 'dramaturgen'. Iedereen voegt een nieuw perspectief toe op de inhoud en de manier van werken. De zakelijk coördinator maakt de projecten niet alleen financieel mogelijk... ook het samen nadenken over nieuwe creatieve manieren om voorstellingen en andere projecten mogelijk te maken is een wezenlijk onderdeel van de dramaturgie.